[5]

1.

Okólnik Vty

Komplet Centralny Towarzystwa Demokrat. polskiego.

do WW. Członków tegoż Towarzystwa

Obywatele!

Kiedy znacznie powiększone T. D. i liczne zawiązane Sekcje, z gorliwością na korzyść Zasad jego wiarą będących, we własnym łonie i za jego obrębem pracuje, kiedy niecierpliwie wygląda Okólnika z zebranemi uwagami nad projektem wewnętrznej Organizacji, aby ten co rychlej w ustawę zamieniwszy, z całą potęgą mogło swój szybki postęp rozwijać; Komplet C. któremu przygotowanie tego dzieła iest powierzone, zamiast ostatecznego jego przedstawienia, mogącego istotne z pozornej nieczynności zdać usprawiedliwienie, jeszcze raz powody swego opóźnienia przedstawić jeszcze raz o chwilę cierpliwości prosić iest zmuszony. Gdy jednakże w tym zamiarze Wam ti okólne pismo przesyłamy Obywatele! nie sądźcie byśmy mieli tylko na uwadze obronę naszej gorliwości, o brak której oddaleni Członkowie nas posądzają; niespokojność Członków T. z powodu opóźnienia Okólnika, nieład w kierunku działań T. czuć się dający, obowiązek przesłania naszych uwag względem czynności ogół obchodzących, przedewszystkiem to odezwanie się spowodowały. —

1. Co do opóźnienia Okólnika, mieszczącego uwagi nad projektem w. Org.

a.) Oczekiwana reforma ustaw wew. Organizacji towarzystwa, jak z jednej strony stanowić będzie ważne dzieło, które w księdze czynności T. epokę odznaczy, tak z drugiej strony dokonanie jego czasu i głębokiego zastanowienia się wymaga, aby rezultat czynności niebył oddalonym od tych korzyści, jakie się w samym iej pomyśle objawiły. Jeżeli roztrzygnienie ważnych w tym względzie kwestyi, przez Członków na prowincjach będących i samą przyszłość mających na uwadze, bez długich może się uskutecznić dyskussyi, tedy w K. C. rozwiązanie tych kwestyi większego namysłu i dłuższego wymagało czasu: bo tam za każdym krokiem starsza doświadczeniem stawiąca się przeszłość nie raz powtarzała: że nie godzi się przybyłym współpracownikom, cokolwiek naruszać z tego, co pierwsi architekci jako warunek budowy skreślili. A tak by dobrze tylko zrozumiana potrzeba naszych teraźniejszych dążeń stanowiła pobudkę, i widoki jakie z reformy przyszłość obiecuje i doświadczenie przeszłości bezstronnie ocenić należało, by przyjść do rozwiązania tych ważnych kwestyi, i zrobienia decyzji w skutek obszernie wytaczanych dysskusji: Nadto roztrząśnienie uwag nad projektem od Sekcji prowincjonalnych nadesłanych, które na wydanie decyzji K. C. wpłynąć musiały, znacznego także wymagało czasu. Wszakże czynność ta jak o tem okólnikiem z dnia 22. Listopada 1833. daliśmy wiedzieć ukończoną podówczas została. Nie pozostawało jak tylko ze wspólnych czynności jedną całość utworzyć, by tę w Okólnik zebraną pod ostateczne roztrzygnienie ogółowi towarzystwa przedstawić. — Komplet C. chcąc by ten Okólnik

tam

tak ważny z przedmiotu miał cechę jednorodnej całości, by usunięte, zmienione, lub zatrzymane artykuły projektu żadnej nie nastręczały sprzeczności, by uwagi K.C. były wszędzie zgodne z duch. em. projektowanej ustawy postanowił: przed ostatecznem przyjęciem ściśle go na posiedzeniach roztrząsać. Ta czynność wykazała słuszność wzmiankowanych powodów — Nie raz wypadło cofnąć dawniejsze decyzje, na ich miejsce nowe położyć, i prawie jednaką co do czasu z uprzednią powtórzyć pracę, zwłaszcza że przychodzące dodatkowe uwagi Sekcyj tego powtórzenia wymagały. Ta jest pierwsza przyczyna na ważności przedmiotu oparta, dla czego żądany Okolnik mieszczący uwagi nad projektem wewnętrznej organizacji, dotąd Członkom T. nie został nadesłany. —

b.) Oprocz niej trudność zbierania się w ustawami zastrzeżonym komplecie drugą opóźnienia się naszego stanowi przyczynę, tem godniejszą wspomnienia, że sposobów usunięcia tej trudności, żadne z przeszłości czerpane przepisy nie nastręczały. Trzeba było wywołać ostateczne i nadzwyczajne środki, ważnością obowiązków i krytycznem położeniem K.C. usprawiedliwione, aby odwlekaniu posiedzeń dla braku dostatecznej liczby członków do kompletu na zawsze tamę położyć; słowem, trzeba było zapobiedz aby gorliwość jednych nie była krępowaną przez niemożność lub obojętność drugich, by tym sposobem sprawa ogółu, dla okoliczności miejscowych jednej jego części, szkodliwemu opóźnieniu nadal nie była podległą. Jakoż gdy w 6. tygodniowym przeciągu czasu na 21. zapowiedzianych posiedzeń, 13.^{ie} się tylko odbyły, obecni Członkowie na 8^{iu} innych, dla braku dostatecznej liczby, nie mogąc się w komplet ustawami zastrzeżony zawiązać, tworzyli Konferencye i nad sposobami zapobieżenia wciskającemu się nieładowi radzili. Dwie ostatnie Konferencje z 6. i 8. Stycznia b. rezultat deliberacji i postanowienia nieobecnym oznajmując Członkom, oświadczyły konieczność użycia ostatecznych środków do zabezpieczenia kompletu w razie, gdy dostateczna liczba Członków do podzielenia prac Centralizacji przybywać nie będzie. Na skutek wezwania przybyli na posiedzenie w d. 10. Stycznia Członkowie znaleźli się w prawnym komplecie, a przeniknieni potrzebą sprężystszego działania, do wydania prawomocnej decyzji komplet zabezpieczającej niezwłocznie przystąpili. W tym celu następujący przez jednego z Członków podany wniosek, za ustawę do czasu zastrzeżonego obowiązującą, absolutną większością przyjęli. —

1.) Członkowie wezwani na posiedzenie ustnie lub piśmiennie, o miejscu i czasie onego uwiadomieni, a nie przybywający na nie, do kompletu się nie rachują. Komplet jednak mniej niż z siedmiu członków składać się nie może. —

2.) Rozporządzenie to obowiązującem jest do zamienienia projektu Org. w prawo.

3.) Komplet takowy we wszelkich przedmiotach stanowić jest mocny. —

(Wyciąg z protokołu posiedzen. d. 10. Stycznia). —

Tym sposobem Centralizacja zabezpieczywszy sobie komplet, weszła na drogę czynnej i niczem przerwać się nie mogącej działalności, i na niej spodziewa się dostatecznie odpowiedzieć powołaniu swego dotychczasowego stanowiska. —

c.) Trzecia okoliczność która i wydanie okolnika spóźniła, i nadesłanym korrespondencjom odpowiedzieć w czasie nie dozwoliła, była ta: iż Ob. Semeneńko dotąd ze zwykłą sobie gorliwością obowiązki II. Sekretarza pełniący, i już proskrypcją rządu dotkniony, teraz na nowo przez policję ścigany został. Komplet C. wziąwszy pod uwagę to jego położenie

nieobecnie włożonym na jego obowiązkom zaiać się wzbraniającej, uznał za potrzebne zastępcę Sekretarza innego mianować, i w tym celu Ob. Wiktor Ratayski do spełnienia czynności tego urzędu powołany, i temuż pomocnik do ułatwienia Korrespondencji i zastąpienia go w nieprzewidzianych okolicznościach wyznaczony został.

2.) Komplet C. z nadsyłanych urzędowie lub prywatnie Korrespondencji powziął wiadomość, iż Sekcje na prowincjach będące, z niecierpliwione być może nadużyciem i zwłoką K.C. tworzą między sobą wnioski, bądź to wyrwanie zdającej się postrzegać stagnacji w czynnościach naszych mające na celu, bądź inne widoki, i że do głosowania za niemi nie czekając rozesłania ich zwyczajną drogą to iest przez Centralizacyą ogółowi Towarzystwa, inne Sekcje wzywają. — Tak Sekcja <u>Caën</u> zrobiony przez się wniosek przeniesienia Centralizacji do Sekcji Poitiers, innym Kommunikuiąc Sekcjom, nie czekając, nim całe Towarzystwo opinię swoją wyrzecze i zrobi uwagi za pomocą okólnika tylko udzielić się mogące, do wotowania ie wzywała. — Takiemi są, i inne wnioski, o których Centralizacya, zajęta ostatecznem wygotowaniem projektu organizacji Towarzystwa, inne Sekcje zawiadomić ~~nie mogła~~, i do ostatecznego rozstrzygnienia zawezwać ogółu T. nie mogła. — Takowe postępowanie, aczkolwiek z gorliwości być tylko może Członków pochodzące, nie zapobiega temu, a tylko staje się przyczyną nieładu i wewnątrz i zewnątrz T. czuć się dającego. Z tego względu K.C. poczytuie za obowiązek oświadczyć, iż takowe czynności za niewłaściwe uważając, wzywa Sekcje, aby nadal wszystkie podobne wnioski ogół T. obchodzić mogące, właściwą drogą temu ogółowi kommunikować chciały. Wszakże takie oddzielne czynności nie zapobiegą złemu; — trzeba nam jedności, by myśl wewnętrznej Organizacji jednakowo pojęta i co prędzej w życie wprowadzić. Na cóż ją rozrywać nieufnością przedwczesną? Nie przeciągajmy dzieła, i tak iuż aż nadto długo zwlekanego, pozwólmy iuż mu się dokonać, a gdy się ujrzymy nową ustawą zobowiązani, wtedy będzie czas aby wola ogółu T. rozstrzygnęła, której Sekcji nadal kierunek działań jego najkorzystniej może być powierzony. —

3.) Na żądania niektórych Sekcji, a mianowicie Poitiers, która w piśmie swojem do K.C. z dnia 10. Stycznia zawezwała, aby dedź urzędowną wiadomość Towarzystwu, czy wieść iż dwóch Członków K.C. przestało pełnić swoje obowiązki są prawdziwa? Komplet C. czuje się być zmuszonym oświadczyć iż dotychczas tylko Walenty Krosnowski, z listy Członków T. przez Sekcję naszą, został wykreślonym. A chociaż rzecz o przyjęciu lub wykreśleniu Członków iest do następnych okólników odłożona, czyniąc zadosyć żądaniu, w tym ją miejscu co do naszej Sekcji przytaczamy. Wyciągi z protokołów najlepiej ią objaśnią. —

<u>Wyciąg z protokołu d. 5. Listop. 1833.</u> Ob. Krosnowski uważając iż System dotychczasowy postępowania T. przez zmianę § 43. całkowicie zmieniony został, oświadczył: iż takową zmianę za nie zgodną z jego przekonaniem uważając, i działając w konsekwencji z tem swojem przekonaniem wykreślenia z T. domaga się i nie zwłocznej decyzji prosi.

Przystąpiono do wotowania, za tem żądaniem oświadczyło się 8. przeciw 5 (dwóch się wstrzymało od wotowania), dla braku dostatecznej większości (⅔ członk. wotuj.) żądanie odrzuconem zostało. Ob. Krosnowski oświadczył iż nadal prac T. podzielać nie będzie.

<u>Wyciąg z protokołu 19. Listop.</u> — Gdy w odpowiedzi na list Z. Sekretarza, wymagający objaśnień Ob: Krosnowski oświadczył, iż nie usunięcia się warunkowego od prac ale zupełnego wykreślenia się z Towarzystwa wymagał na posiedzeniu 5. List. i że to żądanie ponawia, Centralizacja czyniąc

[illegible]

temu żądaniu zadosyć, w mocy Artykułu 7. ustaw zasadniczych towarzystwa większością 12. głosów przeciwko 2. Ob. W. Krosnowskiego wykreśliła z listy Członków T. D. P. —

4. Nadesłane zdania sprawy z czynności Sekcyjów dały nam poznać, że Członkowie Towarzystwa chcą czynnie do wyborów Komitetu Emigracyjnego należeć; K. C. niejednokrotnie na posiedzeniach swoich tę rozwijał kwestyę, i ieszcze w dniu 15. t. m. zwrócił nań swoją uwagę, a Członkowie w wytoczonej obszernie w tym względzie dyskussyi, starali się wpływ Komitetu dla sprawy emigracyjnej zbadać i przeniknąć rezultat ostateczny jaki z przedsiębranych w obecnej chwili wyborów wyniknąć może. A lubo K. C. nie chce mieć tendencji, iak i inni Członkowie Towarzystwa, zupełnego oddzielania się od Emigracji, i mimo przekonania, że nasze zasady nie w klasztornem obrębie zamykać, ale je szerzyć dla dobra sprawy ogólnej obok nas powinniśmy, wszakże w dokonywaniu rozpoczętych wyborów Komitetu, bez nadania uprzednio jemu attrybucyi, nie widzi jak tylko błąd i brak potrzebnej przezorności, co nawet i sama Emigracja uznała. Sekcja w Honfleur wyrzuca: iż K. C. nie trafnie postępuje, wysyłając pisma do zakładów wstrzymujące je od głosowania? Chcąc ile możności tew okolicznik zgranicyć, nie możemy przytoczyć wyciągu z protokołu posiedzenia Sekcji Honfleur z 29. Grudnia 1833. o którego umieszczenie ta sekcja domaga się, odsyłamy to zatem do 1. zwyczajnego Okólnika. Ale sądząc iż nieznakomite rady, nigdy zbytecznemi nie będą, zwłaszcza gdy one są duchem naszych zasad natchnione, za rzecz potrzebną uznaliśmy iłę raz ją je ogółowi powierzyć. Pojęcie socjalnych dążeń, widoki polytyczne, były i są nawet teraz różne Tow. demok. u Komitetu Emigracji. Podobny stan rzeczy, tylko bardziej ieszcze z drogi postępu usunięty, był powodem że To. Dem. w przeszłości wytknęło sobie drogę zupełnie oddzielnego od Kom. Emig. dla sprawy ludzkości, dla sprawy ludu polskiego postępowania. I dało piękną dla całej Emigracji inicjatywę. Postrzegła ona że to co iest tylko wpływem woli większości, nie dobrze pojmującego ogółu, nie zawsze na korzyść jego działać może. I powoli taż sama Emigracja co komitet stworzyła, nie słowy lecz czynem z pod jego usunęła się wpływu. Przejrzyjmy kartę pielgrzymstwa naszej tułackiej rodziny.? Czy w czynnościach myślącej i czynnej jej części Komitet miał jaki udział.? ~~[illegible]~~ Obrona nawet od obcych i domowych na zgubę Emigracji wrogów, czy jego protekcyjny głos wywołała.? A tak nie mając potrzeby żądać rozwiązania swego Komitet Narodowym się zwiący, uznał iż nie ma egzystencyi bo zaufania Ziomków nie posiada. Lecz przeszłość nie zawsze powtarzać się może; lepszą w duchu postępu działająca być może przyszłość. Działając w tym duchu w samym pomyśle i w jego dokonaniu nie wpadajmy w błędy, jakie nam przeszłość za takie wykazała; a jeżeli chcemy wpływem naszym prawdziwą dla Emigracji zrobić korzyść, nie błądźmy razem z nią, ale skierujmy do dobrego celu. Kiedy ogół Emigracji iest przekonany o potrzebie Komitetu, nim go obierze, nim uzna władzę wykonawczą, niech nie wyrzeka się że władza prawodawcza na wszechwładztwie ogółu powinna być oparta, i niech uprzednio o nadaniu attrybucji dla Komitetu pomyśli, nim do wyboru osób przystąpi. Niech dobrze i z uwagą zgłębi czy w obecnem położeniu takowemu Komitetowi, ma kierunek swych nawet polytycznych dążeń powierzyć, czy tylko administracyjne i finansowe ~~powierzyć~~ interessa — A ponieważ potrzebę takowego postępowania zaczęła iuż pojmować część Emigracji za obrębem naszego T. będąca, dlatego K. C. za powinność uznać swoją uwagę w tym względzie na szczerem przekonaniu opartą Członkom Towarzystwa zakommunikować: że Członkowie T. D. P. chcąc działać prawdziwie zgodnie z duchem zasad naszych i dobrem Emigracji, powinni się i sami od dalszych wyborów Komitetu wstrzymać i innych do podobnego kroku skłaniać, a przedewszystkiem myśleć, aby temu attrybucje zgodne z naszem socjalnem pojęciem były nadane; bo gdy

je poznamy wtedy ostatecznie będziemy mogli powiedzieć, czy do wyborów iego przystąpić, czy się od Ciała odmienne, a bydź może szkodliwe widoki polityczne maiącego oddzielić wypada. —

5. Ponieważ zapowiedziany Okolnik, mieszczący uwagi nad projektem wew. Organizacji T. zbliża się ku końcowi; komplet C. uznał za potrzebę po dopełnieniu tej czynności niezwłocznie o Broszurze Towarzystwa pomyśleć. Naglącym do tego powodem iest długie nasze milczenie i wzrost Towarzystwa, który nieobojętną dla Emigracyi, dla Oyczyzny będzie wiadomością. Z tego powodu K. C. postanowił następne zrobić wezwanie do wszystkich Członków T. D. p. —

a.) Aby wszystkie sekcye listy imienne Członków z zaszłemi odmianami nadesłać chciały, oraz deklaracye nowo przyiętych, aby tém sposobem przeyrzawszy listy szczegółowe, można było dokładnie numeryczną potęgę T. obrachować.

b.) Aby przysłały materiały piśmienne, które na swych konferencyach za potrzebne ogłoszenia uznaią.

c.) Aby pospieszyły z pomocą pieniężną według możności za bieżący Miesiąc. Niektóre sekcye nie nadsyłaią składek z przyczyny, iż im nie są zdane rachunki ze stanu kassy; ale upewniaiąc że te rachunki są już przeyrzane i zakwitowane w K. C. i że je pod rozstrzygnienie ogółu w następnych okólnikach prześlemy, wzywamy do spełnienia tej powinności.

6.) Na żądanie niektórych Sekcyj, listę imienną Członków liczących się dotychczas do Sekcyi Paryz. przyłączamy. A ci są: 1. Gurowski Adam — 2. Dąbrowski Władysław — 3. Swiętosławski ~~Zeno~~ Alex. — 4. Gurowski Bolesław. 5. Kaczanowski Karol — 6. Dębiński Michał — 7. Klemczyński Julian 8. Semenenko Adolf. — 9. Zienkowicz Wiktor — 10. Dmochowski Włodzimirz 11. Lutowski Wojciech — 12. Stawiarski Bogdan Ignacy — 13. Plater Lucyan — 14. Rataysli Wiktor — 15. Niewęgłowski V. Henryk. 16. Duński Edward. — 17. Wysocki Józef. — 18. Szell Viettinghoff. — 19. Żebrowski Ignacy. — 20. Omiecinski Jan. —

Braterskie pozdrowienie

Paryż d. 18. Stycznia 1834.

Z. S. W. Rataysli —

Okolnik VI. mieszczący uwagi nad projektem Wew. Or. Tow: w 1<u>ej</u> dekadzie Mca Lutego wszystkim Sekcyom będzie nadesłany